

COMPARATIVE ANALYSIS OF PERSONAL INCOME TAXATION IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND OTHER COUNTRIES: EFFICIENCY AND IMPACT

ANALIZA COMPARATIVĂ A IMPOZITĂRII VENITURILOR PERSOANELOR FIZICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA ȘI ALTE STATE: EFICIENȚĂ ȘI IMPACT

LOGHIN Daniela, studentă, specialitatea: Contabilitate

Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova,
Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md

e-mail autor: loghin.daniela@ase.md

***Abstract:** Due to the differences between tax systems in various countries, their comparative analysis is very important for setting relevant standards for the Republic of Moldova. The study focuses on the taxation of individual income in the Republic of Moldova, Romania, Ukraine, France and Austria, using the methodology of legislative comparison, statistical data and academic research. The research focuses on five indicators: taxpayer, taxable income, capital gains, deductions and tax rates. The objectives are to assess the efficiency and impact of these systems and to find appropriate solutions in the Moldovan context. The results indicate that progressive regimes in France and Austria significantly reduce inequality through efficient redistribution, while proportional regimes in Moldova, Romania and Ukraine are less complex but also less socially efficient. This research argues that more efficient elements of progressive regimes should be adopted in Moldova in order to increase the fairness and efficiency of the tax system. Significant differences in tax deductions and capital gains taxation have a direct impact on taxpayers' net income and tax compliance.*

***Key words:** income, tax, subject, stock options, capital gains, deductions, rates.*

JEL CLASSIFICATION: H24, H25

INTRODUCERE

Impozitul pe venit al persoanelor fizice reprezintă o componentă esențială a sistemului fiscal, fiind una din principalele surse de finanțarea a bugetului public național. Acesta joacă un rol crucial în echilibrul statului, prin elementul redistribuirii veniturilor și acoperirii cheltuielilor publice simultan cu colectarea sa de la contribuabili. Articolul investighează sistemele de impozitare a veniturilor persoanelor fizice din Republica Moldova, România, Ucraina, Franța și Austria, în primele trei state fiind aplicată o cotă de impozitare proporțională, iar pentru ultimele două - o cotă progresivă. Metodologia utilizată în elaborarea articolului combină analiza comparativă legislativă cu date statistice, și studii de specialitate, cu o evaluare a impactului economic și social al fiecărui sistem de impozitare. Prin acest articol ne propunem să identificăm cele mai bune practici în materie de impozitare a veniturilor persoanelor fizice, deci să evaluăm relevanța practicilor altor state pentru țara noastră la nivel teoretic.

CONȚINUT DE BAZĂ

Evaluarea comparativă efectuată privind analiza impozitului pe venit a persoanelor fizice în Republica Moldova, în comparație cu statele vecine și două state europene, este elaborată în baza a cinci indicatori de bază: venituri din salarii, venituri din activități independente și din afaceri, venituri din investiții impozitarea câștigurilor de capital, deduceri și cote de impozitare. Acestea sunt prezentate în Tabelul 1, iar examinarea este descrisă pe paragrafe în cadrul articolului.

Primul "venituri din salarii", are asemănări prin faptul că toate statele impozitează veniturile din salarii. Deosebiri sunt că Moldova aplică o reținere cumulativă lunară. România are reguli speciale pentru nerezidenți. Ucraina include beneficii în venituri și aplică și o taxă militară. Austria și Franța aplică sisteme progresive, însă Franța include taxe sociale suplimentare. Al doilea "venituri din activități independente și afaceri" asemănările ar fi faptul că toate statele impozitează veniturile obținute din activități independente. Cât însă despre deosebiri, Moldova permite calcularea venitului net ca diferență între venituri și cheltuieli. România și Ucraina au regimuri simplificate pentru antreprenori. Austria impune reguli stricte privind raportarea contabilă. Franța împarte veniturile din activități independente în trei categorii: comerciale, profesionale și agricole. Al treilea "venituri din investiții" asemănările sunt că toate statele impun taxe asupra dividendelor, dobânzilor și câștigurilor de capital. Însă deosebiri ar fi că Moldova și România aplică cote fixe. Ucraina diferențiază impozitarea în funcție de rezidență. Austria aplică un impozit reținut la sursă de 27,5% pentru dividende. Franța are o taxă combinată de 30% (12,8% impozit pe venit + 17,2% contribuții sociale).

Prin examinarea indicatorului "impozitare a câștigurilor de capital" asemănările sunt că toate țările impozitează câștigurile din transferurile de valori mobiliare și bunuri imobile. Cât despre deosebiri Moldova aplică o abordare mai simplistă, cu impozitare pe câștigul global. România și Ucraina au sisteme mai nuanțate, cu posibilitatea compensării pierderilor. Austria aplică o cotă fixă de 27,5% pentru câștigurile din acțiuni și 30% pentru imobile. Iar, Franța aplică o taxă forfetară de 30%, dar oferă posibilitatea de impozitare progresivă.

Ceea ce ține de "deduceri" următoarea asemănare reprezintă faptul că toate țările oferă deduceri fiscale pentru contribuabili, dar în mod diferit. Deosebiri sunt că Moldova are deduceri generale pentru angajați. România și Ucraina aplică deduceri personale și suplimentare pentru copii și educație. Iar, Austria și Franța au sisteme mai complexe, incluzând deduceri pentru cheltuieli profesionale și sociale.

Unul din cele mai importante criterii "cote de impozitare" asemănarea este că toate țările aplică impozite pe venit, dar regimurile diferă. Aceste diferențe sunt că: Moldova și România aplică un sistem proporțional (Moldova: 12% sau 6%, România: 10%), Ucraina are cote de 0%, 5%, 9% și 18%, în funcție de tipul de venit, iar Austria și Franța aplică un sistem progresiv: Austria: de la 0% (pentru venituri sub 11.000 EUR) până la 55% (peste 1.000.000 EUR). Franța: de la 0% până la 45% (pentru veniturile foarte mari).

Tabelul 1. Analiza comparativă a impozitului pe venit a persoanelor fizice

Criterii de comparare	Republica Moldova	România	Ucraina	Austria	Franța
Venituri din salarii	Venit la sursa de plată se calculează cumulativ din începutul anului fiscal sau de la angajare scutirile. Se aplică din luna următoare depunerii cererii, iar în luna angajării nu se acordă. Angajatorul întocmește o fișă personală pentru fiecare angajat evidențind veniturile și impozitul reținut.	Beneficiarii de venituri din salarii și asimilate salariilor datorează un impozit lunar, final, care se calculează și se reține la sursă de către plătitori de venituri, cu excepția persoanelor fizice care realizează în România venituri din salarii și asimilate salariilor ca urmare a contractelor de muncă încheiate cu angajatori care nu sunt rezidenți fiscali	Veniturile impozitate din salarii includ toate compensațiile primite în numerar sau natură, dintre care salariile de bază, primele bonusurile, plățile suplimentare oferite de angajatori. Sunt impozitate beneficiile acordate de angajatori: cum ar fi cazarea, mașinile corporative și asistență medicală, dacă nu sunt exceptate prin lege, iar impozitul pe	Persoanele angajate sunt în supuse impozitului pe venit de remunerare și toate beneficiile primite din angajare. Ele includ salariile, bonusurile, remunerației și beneficii acordate pentru serviciile prestate într-o funcție publică sau în angajare privată, pensii și alte beneficii primite de un fost angajat sau de soțul sau descendenții.	Venitul din salarii în Franța include toate compensațiile plătite de angajatori, precum salariul de bază și beneficii suplimentare (ex. utilizarea mașinii de serviciu, mese plătite). Nu sunt incluse în venitul impozabil plățile pentru contribuții la pensii sau asigurări medicale, precum și cheltuielile

		români, pentru care sunt aplicabile prevederile art. 8 din CF	venit din salariu este fix pe lângă aceasta se aplică și o taxă militară .		legate de concedii și mutări pentru străini. Acest venit este supus unor cote progresive de impozitare și poate fi afectat de taxe sociale , precum CSG și CRDS
Venituri din activități independente și din afaceri	Activități profesionale presupun că veniturile obținute de profesiile libere (de exemplu, avocați, doctori) și întreprinderile individuale. Venituri din comerț: Veniturile provenite din vânzarea de bunuri și servicii de către persoanele fizice care desfășoară activitate economică. Impozitare: Veniturile se pot impozita prin metoda globală (venitul total pe an) sau separată, în funcție de tipul venitului. Declarație fiscală: Toate veniturile trebuie declarate prin Declarația cu privire la impozitul pe venit, cu respectarea obligațiilor fiscale.	Veniturile din activități independente includ veniturile din activități de producție, veniturile din comerț, veniturile din prestări de servicii și veniturile din activități independente, indiferent dacă sunt efectuate individual și/sau într-o formă de asociere, precum și activități conex. Calculul venitului net se determină ca diferența dintre venitul brut și cheltuielile deductibile. Pentru activități independente desfășurate în baza contractelor de activitate sportivă, impozitul este reținut și plătit lunar de către plătitorul de venit.	Tipuri de venituri impozabile: producție, comerț, prestări servicii și alte activități economice desfășurate individual sau în asociere. Calculul venitului impozabil se determină ca diferență dintre venitul brut și cheltuielile deductibile. Conform regimului fiscal persoanele fizice sunt impozitate în funcție de regimul fiscal ales antreprenorii din sistemul simplificat beneficiază când regim special de impozitare	Persoanele fizice care acționează în mod independent în nume propriu și pe propriul risc sunt supuse impozitului pe venit pentru veniturile obținute din activități independente sau din activități comerciale. Veniturile din afaceri includ veniturile din activități desfășurate prin intermediul unei entități comerciale sau prin intermediul unui parteneriat, în timp ce veniturile din activități independente includ în principal venituri din servicii profesionale prestate În general, toate veniturile atribuite activităților independente sau afacerilor, inclusiv câștigurile din vânzarea proprietății utilizate într-o afacere sau profesie, sunt supuse impozitului pe venit.	Categorii de venituri: Veniturile din activități independente se împart în trei categorii: comerciale (inclusiv meserii), profesionale și agricole. Fiecare categorie poate avea reguli fiscale specifice. Metoda contabilității: Persoanele care desfășoară activități comerciale sunt obligate să utilizeze metoda contabilității de angajamente, ceea ce înseamnă că trebuie să includă toate încasările și cheltuielile în venitul impozabil.

Venituri din investiții	Dividende sunt venituri din repartizarea profitului societăților comerciale către acționari. Interese sunt venituri provenite din depunerile bancare, titluri de valoare, sau orice alte creanțe, care se impozitează separat. Royalty reprezintă venituri din drepturile de utilizare a proprietății intelectuale sau a eesurselor naturale	Veniturile din investiții includ următoarele: • Venituri din dividende • Venituri din dobânzi • Câștiguri din transferuri de valori mobiliare (inclusiv planuri de opțiuni pe acțiuni) și alte operațiuni care implică instrumente financiare (inclusiv instrumente financiare derivate) • Venituri din transferul de aur financiar • Venituri din lichidarea unei persoane juridic	Veniturile impozabile din investiții sunt dividendele, de la companii rezidente sunt impozitate cu o cotă de 5 %, iar de la cele nerezidente cu 9%. Redevențe sunt obținute din lezarea drepturilor de proprietate intelectuală, la fel sunt impozitate dividendele și redevențele cu 5%, 9% sau 18 % în funcție de sursa veniturilor	Un impozit final reținut la sursă la o cotă de 27,5% este impus pentru dividende. O taxă finală reținută la sursă la o cotă de 25% este impusă asupra veniturilor din investiții din depozitele de economii și conturile curente provenite din surse austriece de către rezidenți. Toate celelalte venituri impozabile din investiții sunt supuse unui impozit la o cotă de 27,5%. Cheltuielile legate de dividende și dobânzi nu sunt deductibile.	Veniturile impozitabile din investiții sunt constituite din dobânzi, dividende, câștiguri de capital, venituri din asigurări de viață și redevențe. Impozitele sunt în general de ordinul 30% (12,8% impozit pe venit și 17,2% contribuții sociale), după care se poate opta pentru impozitare progresivă. Redevențele se impozitează cu 33,33%, cu posibilitatea de deduceri conform tratatelor fiscale.
Impozitarea câștigurilor de capital	Câștigul de capital este calculat ca diferența pozitivă dintre suma obținută din vânzarea activului și baza valorică a acestuia. Baza valorică este suma plătită pentru achiziționarea activului, ajustată pentru uzură și modificări fizice. Câștigurile de capital sunt impozitate, cu excepția câștigurilor din vânzarea locuințelor utilizate ca reședință principală.	Impozitarea: câștigurile din transferurile de valori mobiliare sunt impozitate cu 10%, iar cele din operațiuni cu aur financiar sunt impozitate în baza diferenței dintre prețul de vânzare și valoarea fiscală. Determinarea câștigului: se calculează ca diferența pozitivă dintre prețul de vânzare și valoarea fiscală a titlurilor de valoare, incluzând costurile de tranzacție. Pentru acțiunile obținute la preț nul, valoarea fiscală esre considerată zero.	Câștigurile de capital reprezintă diferența dintre veniturile din vânzarea activelor de investiții și cheltuielile legate de achiziționare acestora, doar dacă îl depășește 3760 UAH. Pierderile din vânzarea activelor pot fi deduse din câștigurile obținute în același an și raportate în anii următori. Persoanele fizice trebuie să raporteze aceste tranzacții separat în declarația fiscală anuală, iar brocherii pot fi agenții fiscal al tranzacțiilor.	Cote de impozitare pentru câștigurile de capital sunt de 27,5% pentru câștigurile din vânzarea acțiunilor corporațiilor. 30% pentru câștigurile din vânzarea bunurilor imobiliare, cu baza de impozitare variind în funcție de data achiziției. Câștigurile din alte active private sunt neimpozabile dacă au fost deținute mai mult de un an. Activele deținute mai puțin de un an sunt impozitate la ratele obișnuite. Pierderile pot fi compensate cu câștigurile speculative, dar nerezidenții nu	Câștigurile de capital în Franța sunt impozitate astfel: Impozit forfetar: 30% total pentru vânzarea de acțiuni și obligațiuni. Cotele progresive: Posibilitatea de a opta pentru cote progresive pentru câștiguri anual sub 300.000 EUR, cu o reducere a bazei de impozitare de 50%. Cote suplimentare: Câștigurile care depășesc 50.000 EUR pot avea impozite suplimentare de 2-6%.

				beneficiază de aceleași alocații ca rezidenții	
Deduceri	Minimul neimpozabil reprezintă că fiecare contribuabil are dreptul la un minim neimpozabil, variabil în funcție de sarcina socială. Scutiri pentru angajați pot fi obținute deduceri la locul de muncă, prin depunerea unei cereri și documentelor justificative la angajator. Tipuri de deduceri includ deducerea personală majoră pentru contribuabili și deduceri pentru persoanele întreținute (soț/soție, copii), precum și alte deduceri specifice în funcție de circumstanțele individuale	Deducerea personală de bază se aplică persoanelor cu un venit salarial lunar brut până la 2000 lei peste salariul minim brut. Aceasta nu este disponibil pentru veniturile peste acest nivel. Deducerea persoanală suplimentară este oferită în funcție de venitul lunar brut și numărul de copii aflați la întreținere, cu 100 lei lunar pentru fiecare copil înscris la învățământ, până la 18 ani. De asemenea, persoanele sub 26 ani pot beneficia de o deducere de 15% din venitul salarial minim brut, iar pentru câștigurile din exploatarea desfășurate pe o perioadă mai mare de 365 de zile, se aplică deducerea 1%.	Venitul salarial impozabil primit de la un angajator ucrainean poate fi redus cu ajutorul impozitului social, care variază de la jumătate la două minime de existență pentru angajat la 1 ianuarie a anului de raportare. Un rezident fiscal ucrainean care are un Cod de identificare fiscală poate solicita o reducere fiscală prin deducerea din veniturile salariale a sumei anumitor sume plătite rezidenților ucraineni în cursul anului fiscal.	Angajații pot deduce costuri pentru cărți profesionale, cheltuieli pentru întreținerea a două gospodării și contribuțiile bisericii. Există o deducere standard de 132 EUR pentru cheltuieli de afaceri, cu opțiunea de a deduce mai mult, dacă se demonstrează cheltuieli reale. Sumele plătite pentru asigurările sociale sunt deductibile dacă sunt impuse de lege. Praguri de venit impozabil: Venitul sub 11.000 EUR pentru rezidenți și până la 2.000 EUR pentru nerezidenți este scutit de impozit.	Deducerile pentru impozitul pe venit al persoanelor fizice includ cheltuieli și contribuții ce pot fi scăzute din venitul brut, contribuind la reducerea impozitului datorat. Acestea includ contribuția socială generală (CSG) deductibilă, cheltuielile pentru pensiuni alimentare, cheltuielile de cazare pentru persoanele de peste 75 de ani, contribuțiile la fondurile de pensii și asigurările de sănătate, precum și cheltuielile pentru reparații majore efectuate de proprietari.(4)
Cote de impozitare	Impozitare globală Venituri impozitate printr-o cotă globală, de regulă de 12% sau 6%. Impozitare separată Venituri impozitate separat, cu cote specifice: Dividende de la agenți economici rezidenți: 6%. Venituri din jocuri de noroc: 12% (2024) și 18% (2025). Câștiguri de la campaniile promoționale:	Cota de impozit este de 10% și se aplică asupra veniturii impozabil corespunzător surse din fiecare categorie pentru determinarea pe venituri. (3, art.61, Capitol 1, Titlul 4, C.F.) Venituri din chirii: Cota de impozitare este de 10% aplicată veniturilor brute din chirii. Dividende: O cotă de impozitare de 8% se aplică dividendelor	Impozitele pe venit sunt aplicate la cote fixe de 0% 5 %, 9% și 18 % în funcție de tipul de venit veniturile. Înstrăinarea bunurilor imobile sunt impozitate cu 0%, 5% sau 18%, în funcție de durata dreptului de proprietate, frecvență înstrăinărilor, tipul proprietății și statutul de rezidență. 18% se aplică majorității venituri inclusiv salariilor	In Austria, cotele de impozitare la venitul personal variază în funcție de nivelul venitului impozabil. Iată un rezumat al cotelor de impozitare pentru persoanele fizice cu reședința obișnuită: 0% pentru venitul sub 11.000 EUR. 27% pentru venitul din intervalul 11.693 - 18.336 EUR. 35% pentru intervalul	Cotele progresive: Impozitul pe venit persoanele fizice este perceput la cote progresive, cu o cotă maximă de 45% Cotele specifice: Venitul impozabil este subiectul unor intervale care determină diferite cote de impozitare în funcție de venitul anual. Impozitul pe câștigurile de

	12%. Venituri din transmiterea proprietății: De la agenți economici: 10% (2021) și 12% (2022-2025). De la persoane fizice: 7%	distribuite. Venituri din transferuri de valori mobiliare: Subiecții plătesc un impozit pe câștigurile de capital la o cotă de 10%. Venituri din dobânzi: Un impozit final reținut la sursă de 10% se aplică veniturilor din dobânzi. Venituri din alte surse: Acestea sunt impozitate cu o cotă de 10%. Venituri a căror sursă nu este identificată: Se aplică un impozit de 16%.	și venituri din non-angajare. 9% se aplică dividendelor primite de la companii nerezidente sau insuși de investiții colective. 5% se aplică dividendele primite de la companii rezidente , iar cadourile și moștenirile sunt impozitate cu 0%, 5%, sau 18% în funcție de statutul de rezidentă al testatorului și moștenitorului, precum și gradul de rudenie între aceștia.	18.336 - 31.000 EUR. 42% pentru intervalul 31.000 - 60.000 EUR. 48% pentru intervalul 60.000 - 90.000 EUR. 50% pentru intervalul 90.000 - 1.000.000 EUR. 55% pentru venitul peste 1.000.000 EUR	capital: Câștigurile de capital au o cotă totală de 30% (12,8% impozit pe venit și 17,2% taxe sociale). Impozitul pe veniturile din închirierea bunurilor imobile: Este supus impozitului pe venit, plus 17,2% CSG, iar redevențele din proprietatea industrială sunt impozitate la o cotă de 33,33%(4)
--	---	--	--	---	---

Sursa: Elaborat de autor în baza, (Ernst & Young Global Ltd., 2024) (Parlamentul R.M., 1997) (Parlamentul ROM., 2015) (Nadejda, 2025) (Ministerul Finanțelor Publice al FR., 2024)

CONCLUZII

După a fost analizat comparativ fiecare criteriu a sistemelor de impozitare a persoanelor fizice din Republica Moldova, Ucraina, România, Austria și Franța, s-au evidențiat câteva divergențe semnificative, atât din punct de vedere legislativ, modul de aplicare cât și impactul socio-economic asupra acestor state. Sistemele care aplică cote progresive din Franța și Austria se disting prin capacitatea lor de a reduce din inegalitățile prin redistribuirea eficientă și eficace a veniturilor, în paralel cu regimurile proporționale de aplicare a cotelor din Moldova, România și Ucraina. Cele din urmă, chiar dacă sunt mai simplu de aplicat din punct de vedere metodologic creează o inegalitate în ceea ce privește echitatea socială, ea pune o presiune mai mare pe categoria societății cu venit mediu, pe ei fiind plasată greutatea fiscală a statului. De asemenea, divergențe, e în impozitarea câștigurilor de capital și reglementările privind rdeducerea fiscală au impact direct asupra nivelului de trai și al comportamentului fiscal al contribuabililor. Astfel, Republica Moldova ar putea beneficia de o revizuire a sistemului său fiscal, prin integrarea elementelor din regimurile progresive de impunere, pentru a se îmbunătăți sistemul fiscal național și a contribui la „egalitatea prin impozit” și la „egalitatea în fața impozitelor” în societate (Berghe, 2025). Finalmente, o reformă fiscală adaptată la cele mai bune practici internaționale ar putea sprijini o dezvoltare sustenabilă a Republicii Moldova.

REFERINȚE:

1. Ernst & Young Global Ltd. (2024). *Worldwide Personal Tax and Immigration Guide 2023-24*. https://www.ey.com/en_gl/technical/tax-guides/worldwide-personal-tax-and-immigration-guide
2. Ministerul Finanțelor Publice al FR. (2024). *AVIS D'IMPÔT SUR LE REVENU*. https://www.impots.gouv.fr/sites/default/files/media/8_transverse/open_data/ir_ifi/algorithmes_ir.pdf
3. Berghe, N. (2025). *Note de curs. Fiscalitate*. Chișinău.
4. Parlamentul R.M. (1997, septembrie 18). *Cod Fiscal*. Monitorul Oficial: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146721&lang=ro#
5. Parlamentul ROM. (2015, septembrie 10). *Cod Fiscal*. Monitor Oficial: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/171282>

Coordonator științific: BERGHE Nadejda, dr., conf. univ.,
 Academia de Studii Economice din Moldova
 Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
 e-mail: berghe.nadejda@ase.md